

Penki skautai: Marytė, Mykoliukas, Jonukas, Andriukas ir Petriukas, stovyklaudami miške, išėjo vieną gražią dieną grybauti. Uoliai grybavo tik Marytė, o berniukai išdykavo, gulėjo žolėje, baidė paukščius ir voveres.

Kai jau buvo laikas grįžti į stovyklą, tai paaiškėjo, jog Marytė rado 45 grybus, o berniukų pintinėse — nebuvo nė vieno.

— Vis dėlto jums grįžti visai be grybų — nei šis, nei tas, — tarė geraširdė Marytė ir išdalyjo berniukams visus savo grybus, neskaiciuodama, kiek kuris gavo. Bet grįždami Mykoliukas ir Andriukas rado vienam daiktą gana daug grybų; Mykoliukas rado 2, o Andriukas tiek, kiek jau buvo gavęs iš Marytės. Jonukas ir Petriukas vis dar išdykavo ir grybų ne tik kad nerado, bet dar pametė: Jonukas 2, o Petriukas — pusę visų grybų, gautų iš Marytės.

Kai vaikai grįžo į stovyklą ir suskaitė parneštus grybus, tai buvo labai nustebug, radę kiekvieno berniuko pintinėje po lygiai grybų.

Kiek grybų buvo gavęs kiekvienas berniukas iš Marytės?

Prašome atsitišti ne vien tik atsakymus, bet ir patį sprendimą. Paskutinė pašto antspauda data 1960 m. sausio 16 d. Premija — knygų punda. Kitos konkurso sąlygos — kaip paprastai.

GALVOSŪKIO NR. 2 SPRENDIMAS

Uždavinį galima išspręsti įvairiais būdais: Galima, pvz., samprotauti šitaip: Jei (3) teisingas, tai (10) ir (12) — melas, o tai prieštarauja sąlygoms. Iš čia išvada: (3) — melas, t. y. piniginę pavogė me Theo. Kadangi (3) — melas, tai (9) taip pat melas. Kadangi (9) — melas, tai (8) — teisybė, o iš čia seka, kad (15) — melas. Kadangi (15) — melas, tai (14) — teisybė, t. y. piniginę pavogė Judy.

Teisingi sprendimai buvo gauti iš: M. Sodūno, Rockford; V. Girulio, Brooklyn; V. Petraičio, Cicerio; K. Stankūno, Chicago ir K. Skaisgirio, Chicago. Be to kai kas atsiuntė teisingų atsakymų, bet be sprendimo. Burtų keliu premija atiteko V. Giruliui.

A. Z.

SKIRIASI NUO "HITLERININKŲ"

UPI žiniomis, Clyde Watson, 65 metų, Dearborn, Mich., apskundė teismui savo žmoną Adelheidę, 55 metų, kuri pasidavusi Hitlerio "mokslui" ir tvirtinanti, kad visi vyrai, sulaukę 65 metų amžiaus, turi būti nušauti ir pašalinti iš visuomenės, kaip nebenaudingi ir nebenaudingi.

12 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 2, 1960

(Tesinys iš 8-to pusl.)

"Nuo bado, maro ir ugnies išgelbėk, Viešpatie".
"Jau plėšia paskutinį mano žaislą — prisimintą iš vaikystės..."

Ir net suabejoja, ar palikimas šalies, kur gimė ir augo, yra pateisinamas:

"Dabar ir lygumos artėja į mane...
Visi krūmokšniai... Juodžemiai..."

Ir juodžemy nutilusi širdis...
Aš žinau — aš negalėjau išieiti..." (psl. 86—87)

Ypač slėgiančiai skaitytoja

nuteikia "Dedikacijos Mirčiai ir Meilei":

"Iš tolimos namų kertės dar ir dabar girdžiu linksmam linguojant tuščių mano brolio topšį..."

Tegul ramus man būna atsiveikimo mostas su tolimų namų, su artimų veidais".

Ne tik šiuose, bet ir daugelyje kitų eilėraščių, daugiau ar mažiau paslėptas, prasimuša poeto gimtojo krašto pasiilgimas ir meilė. Ir jo žemė, kur tik paliesta, gal net jam pačiam nenuvokiant, alsuoja savo žemės kvapu. Ir pasku-

tinis eilėraštis, pavadintas "Lietuva" (šis pavadinimas lyg ir nesiderina su kitų eilėraščių antraštelėmis), nusako A. Mackaus viso rinkinio mintį:

"Mano kraštas žiema, mano kraštas vidurnaktis, vienišas balsas prarastų namų amžinų".

DABAR AIŠKU

Per audrą vaikas klausia tėvo: — Kas yra perkūnas, tėveli?

— Tai yra grumėjimas debesyse, vaike.

— O kas tą grumėjimą daro? — Perkūnas.

NR. 500

CHICAGO LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XV METAI

Naujienų Antroji Dalis

Kunigaikščių Oginskių paslaptis

O. ALGMIENIENE, Chicago, Ill.

Inž. J. Rugini "Draugo" kultūriname priede rugpjūčio 15 d. aprašius kai ką iš paskutiniųjų kunigaikščių Oginskių buities, randu reikalingą šį tą papildyti, o gal ir pakoreguoti vēlesnėmis žiniomis iš aukštosios bajorijos slaptųjų archyvų, kokių būta rusų valdymo laikais prie vadinamos įstaigos: Dvoriankaja Opieka.

Po kunigaikščio Mykolo Oginskio mirties Telsių apskrities minėtos įstaigos vadovui turto įpėdinystės reikalais teko lankytis Petrograde centror įstaigoje, kur neoficialiai buvo sužinota štai kas:

Kunigaikščiai Bagdonas ir Mykolas Oginskiai buvo sūnūs ne kunig. Irenėjaus Oginskio, bet caro Aleksandro II-jo. Istoriija tokia: I carienės Nikalojaus I-jo žmonos damų svitą pateko jauna, labai graži, elegantiška nereikšmingo Ukrainos grafo dukte. Dėl savo grožio, lankstumo ir mokėjimo svetimų kalbų, jai pasisekė užimti tokią reikšmingą vietą, per ką ir tėvui padėjo išlipti iš ekonominių sunkimų.

Jauną freilina (taip jos buvo vadinamos) carienės motinos svitoje pastebėjo caraitis Aleksandras. Jis ne tik ją sušlavėjo, bet ir karštai įsimylėjo. Dėlto prašė tėvą, kad leistų ją vesti. Caras už tai labai stupiko, primindamas sūnui, kad jis esąs sosto įpėdinis. Po tėvo mirties turėsiąs užimti sostą, veddamas, kaip pridera kitos valstybės karaliai.

Aleksandras pareiškė, kad jis jokios moters kitos neves, prašė net atleisti nuo įpėdinystės, kad galėtų vedes savo mylimąją privačiai apsigyventi, kad ir toli nuo visų akių, bile tik su ja.

Priešingu atveju — negyvensi.

Tada caras pasiūlė sūnui išvykti iš namų dviem metams patikrinti save, ar tikrai jo meilė yra tokia ideali ir pastovi, kaip kad jis jaučias dabar. Vazinėdamasis jis galėsiąs nesiskaityti su pinigais, išnaudodamas visas progas savo malonumui. Jeigu tačiau ir po dvejų metų grįžęs jis tebeturės tuos pačius jausmus grafaitei, tada galėsias ją vesti.

Aleksandras sutiko. Vazinėdamasis po pasaulį incognito, jis stebėjo viską, kas buvo verta stebėti, išskyrus moteris. Veltui jo palydovai stengėsi įtraukti karaliai į gyvenimo sūkurį su meno atstovėmis ir

pagarsėjusiomis gražuolėmis, jis visoms liko abejingas ir tik laukė kuomet praeis tie dveji metai.

Tuo tarpu Rusijos imperatorius vykdė savo planą. Peržvelgęs dvaro rūmuose žinomy kilmingųjų didikų sąrašą, jis sustojo prie kunigaikščio Irenėjaus Oginskio, kuris tada buvo išstremtas į Sibirą už dalyvavimą 1831 metu (ne 1863 m.) sukilime. Jis liepė jauną Irenėjų Oginskį atgabenti pas save į rūmus. Atvykus Oginskiui pas carą, šis pasiūlė jam vesti carienės freilina gražuolę grafaitei, su sąlyga, kad ji niekuomet nebus jo žmona. Už tai caras prizadėjo grąžinti jam laisvę, titulą ir turtus.

Nėra abejonės, kad kunigaikštis J. Oginskis sutiko, davęs ne tik žodį, bet ir parašą, kad bus savo žmonos vyras tik žmonių akyse. Kur reikės jai asistuos, gi jos vaikai turės jo pavardę, titulą, bei įpėdinystės teises į jo turtus.

Kada Rusijos sosto įpėdinis Aleksandras sugrįžo iš dvejų metų kelionės po pasaulį, jis buvo prifrenktas žinios, kad jo mylimoji yra ištekėjusi. Bet tėvas suskubo jį nuraminti, kad ji tebeaukanti jo tokią pat, kaip jis kad paliko ją išvažiuodamas.

Nors kunigaikštis I. Oginskis turėjo daug dvarų, bet savo rezidencija laikė Plungės dvarą Telsių apskrityje. Čionai lankėsi ir tariamoji kunigaikštienė, ypač kada reikėjo gimdyti. Karališkai įrengti rūmus tokiai viešniai kunigaikščiui nebuvo problema, nes jis buvo magnatas. Balti rensanso rūmai dėl savo pavaizdžios apylinkės ir architektūros meno ir dabar iš parko gilumos žiūrint atrodo tarytum ore kabo.

Tačiau senatvę buvusioji freilina praleido Rietavo dvarre, sūnaus Bagdono Oginskio rezidencijoje. Plungės dvaras atiteko Mykolui. Rietave yra ir visų Oginskių šeimininis kapas, kur buvo palaidota ir ji šalia Irenėjaus Oginskio koplyčioje parko gale prie Plungės vieškelio.

Jaunystėje caro Aleksandro II-jo meilužė Oginskienė kaip buvo graži, taip pat buvo ir žiauri. Jai lankantis žemaitijoje plačiai buvo skelbiama, kad sutikus kelyje niekas nedrįstų pažvelgti į jos veidą. Iš tolo pamatė, atvažiuojant karietą uždara, ar atidengta, kiekvienas turėjo lenktis prie žemės jau iš tolo

(Tesinys 3-me psl.)

Dienų Skeveldros

1.

"Arts" pranešimu, Lenkija iki šiol buvo vienintelis "Rytų" (Kremliaus okupuotų kraštų ir vad. satelitų) langas į Vakarų kultūrą. Periodiniai menui skirti spaudiniai, k. a.: "Plastyka" ir "Struktury", buvo grobstomi Maskvoj ir kitur. Mat, laisvai svarstė įvairias dailės problemas, kurios kitur, kaip nesutinkancios su "socialistiniu" realizmu, draudžiamos. Ypač kone aukso kaina pasklido "Plastyka" ir "Struktury" specialūs-abstractojam menui skirti — numeriai. Beje, lenkai dailininkai — vieninteli iš anapus — dalyvavo tarptautinėse dailės parodose ir Venecijoje.

Bet... "atodregiui" besibai-giant, politrukai grįžta į redakcijas. Tai praneša Paryžiaus spauda, pastebėjusi, kad "Plastyka" ir "Struktury" jau senokai nebeatina. Sie periodikai į okupuotąją Lietuvą iš viso nebuvo įleidžiami, o jei patekdavo, tai... via Maskva.

Vai, keistas ("raketų amžiaus") pašto anapus geležinės uždangos žvalumas: — vieną "Struktury" egzempliorių pasiūčiau (pro New York, N. Y.) į Vilnių ir... vargšas, po 3 mėnesių "grįžo" į — "Struktury" administraciją ("Adresatas nežinomas", rašė Maskvos paštas) Varšuvoje!

2.

Europos spaudos žiniomis, grupė Paryžiaus dailininkų ateinančiųjų, 1960-ųjų, metų angaje proklamuosianti naują dailės srovę (vardu "L'Art clair"), griežtai priešingą abstractinei. Vėl esą sugrįšiantys pusiausvyra, kolorito giedrumas, daiktų ir žmonių natūralumas.

Pagyvensime, pamatysime ar ne?

3.

Skaityto E. Szermentowskio "Pierwszy rok pokaju" ir sustoju ties tokia (pokario?) smulkmena:

— Varšuvos vyriausybė per vaivadas, apskričių viršininkus, viršaičius (ir toliau žemymn administracijos laiptus) davė įsakymą saugoti kultūros paminklus, visų pirma po dvarus ir palivarkus užsilikusias knygas.

Netrukus sostinės spauda įsidėjo tokį vieno apskrities viršininko gautą pranešimą: "Siūniu jums, plietei, dvaruos surinktas naujas knygas. Visas, kur senos, taipgi visus naudojimui netinkamus, atseit — senus popierius, sude-

ginome vietoję".

Pasirašė p (lietis) valsciaus viršaitis. Autorius priduria: "Lašas lašan, kaip Prancūzijoje 1789 m. ir Rusijoje 1917 m."

3.

M. K. Pawliowski'o "Langas į Rusiją" randu tokią pastabą: Argus, "Novoje Ruskoje Slovo" skiltyse aptaręs Maskvos pranešimą apie artėjančią Sovietų (ir jų okupuotų kraštų) kalėjimų reformą, rašo: "Kalbėti apie kalėjimų sistemos reformą komunistinėse šalyse yra tolygiai juokinga, kaip ir kalbėti apie pakeitimą apsidymo sistemos pragare".

4.

Vai, mėgstame humora ir mes, aščių kraujo sėkla tremtyje. Štai Eltos Informacijos rašo:

"Brooklyno "Vienybės" pranešimu, tautininkų pobūvyje Newarko V. Rastenis savo paskaitoje paabejojęs, ar Lietuvai būtų naudoti iš to, kad tauta keliolika metų dainavusi "Mes be Vilniaus nenurimsim". Tai buvusi (mano pa-brauktai J. C.) klaida..."

5.

"Literatūros ir Meno" Nr. 42 (t. y. 1959. 10. 17) stebiu "Skaitytojų anketą" ir — sustoju, ir susimąstau ties punktu Nr. 4: "Kokių grožinės literatūros kūrinių Jūs pageidautumėte laikraštyje (lietuvių, broliškų tautų, demokratijos šalių, Vakarų kraštų)?"

Vakarų? Ir po to, kai punkte Nr. 8: "Jūsų pavardė, vardas, užsiėmimas, amžius, adresas"! Tai juk lašas lašan primena aną, jau į anekdotą supanesėjusią, Stalino didžiųjų "valymų" metų, anketą: "Ar esi buvęs suimtas, tardytas, pasmerktas kalėjimo, išstremtas? Jei ne, tai kodėl?"

Ak, tame pat "Literatūros ir Meno" Nr. 42 baigiama sieksninis straipsnis (žr. Nr. 40 ir Nr. 41) "Proto priešai" —

"Straipsnis apie kai kurias buržuazinės estetikos sroves". Ten ir apie ("L. ir Meno" (transkripcija) Freidą, Bergsoną, Tenesį, Uiljamą, Džoną Osborną, Judžiną O'Neilą, Džeimsą Džoisą, Hornejų, Jaspersą, Munrą, Maritoną, Kamijų, L. Fridmaną ir t. t. ir t. t. Žodžiu, apie visą Vakarų, t. y. "kapitalistines sistemas" — "puvimo" (! J. C.) sistemą".

Straipsnį parašė parifinis rangovas kažkoks A. Jegorov, žinoma, rusų kalba (žr. "Voprosy literatury", 1959 m., (Tesinys 2 psl.)

Pasidėkite taupomus pinigus į Chicago Savings bendrovę, kuri per 35 metus saugiai ir pelningai tarnauja lietuviams; kuri nuo 1924 metu, nuo jos įsteigimo dienos visada taupytojams išmokėjo pilną indėlių sumą su aukštu dividendu. Chicago Savings 35 metų rekordas indėlių saugumo ir dividendu našumo atžvilgiais yra aiškus įrodymas, kad bendrovės reikalai visada buvo ir yra rūpestingai bei tvarkingai vedami. Per 35 metus mūsų taupytojai visada gaudavo 3%, o dažnai dar ir didesnius dividendus, tuo tarpu daugumas kitų įstaigų per daugelį metų mokėjo tik 2 arba 2½% dividendus. Mūsų bendrovės 35 metų rekordas pilnai įrodo, jog negalite rasti saugesnės, patogesnės ir pelningesnės įstaigos savo santaupoms pasidėti, nežiūrint į kai kurių pasiskelbimus, kad jie esą tvirčiai ir saugiai.

Ziemos švenčių proga mes ir vėl kviečiame lietuvius (nėra reikalo būti mūsų taupytojais) aplankyti mus ir mūsų modernią, naują įstaigą. Kalėdų proga pas mus viskas puikiai išpušta. Atsilankiusius svečius vaišinsime skania kava, lietuvišku sūriu ir kitais skanumynais. Vaikai, atėję su tėvais, dovanoms gaus kalėdinių saldinių.

TĖVŲ DEMESIUI: Taupymo skyriuje pradėkite mūsų SPECIAL COLLEGE — BONUS sąskaitą vaikuciams. Atverkite jiems duris į aukštąjį mokslą, pelningesnę ir laimingesnę ateitį. Šiame skyriuje mokame ekstra aukštus dividendus, duodame metines laimėjimų dovanas, metines vardadienių dovanėles, ir turime to skyriaus vaikams ir jaunuoliams siurpryzų. Platesnių informacijų gausite, jei kreipsitės į mus šiuo reikalu.

Turtas siekia \$37,000,000.00. Mūsų kieme yra vietos automobiliui pastatyti. Taupytojų patogumui tris dienas — pirmadienį, ketvirtadienį ir penktadienį — įstaiga atdara vakarais.

Chicago Saving & Loan Ass'n

6245 So. Western Ave., Chicago, Illinois
Tel.: GROvehill 6-7575

Atdara: Pirmadienį nuo 12 iki 8, antradienį nuo 9 iki 4, ketvirtadienį ir penktadienį nuo 9 iki 8. Trečiadienį uždaryta visą dieną, o šeštadienį nuo 9 iki 12:30 val. po pietu.

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

Nr. 8). Ir kas išdrįs įrašyti į anketos punktą Nr. 4, kad geistų "Vakarų kraštų"?!
6.

Neseniai beskaitydamas apie Lenkijos atgautąsias sritis (Oderis — Neisė) užtikau tokią geo-politinį kalambūrag: — Daugiau kaip 1/2 dabartinės Lenkijos yra Vokietijoje!

7. "Ar aš tau, sese, nesakiau", anot tos dainos. Skaitytojai pamenate, kaip poeto Juozo Kėkšto (Adomavičiaus) iš Argentinos į Lenkiją grįžimas buvo įvertintas "Dienų Skeveldrose" (žr. 1959. 9. 26). Trumpai-drūtai:
"Grįžimo kaina yra žinoma. Sumokės ir J. Kėkštas-Adomavičius. Talento ir garbės kaina".

Gavau keletą laišku. Su pavardėmis ir anoniminiai. Iš manęs bandyta padaryti... žmogėdra, poezijos priešas. Atsakiau, kad neturėčiau ko slėpti, juoba, grįžo ne koks Jurgelis - Durnelis, bet... "Lietuvių Balso" red. narys Romoj, "Literatūros Lankų" kolektyvo narys, "Lietuvių Enciklopedijos" bendradarbis, 5 poezijos knygų autorius ir... Sibiro kalnys.

Ilgai laukti, deja, neteko. Imu, va, "Literatūros ir Mėno" Nr. 44 (1959. 10. 31) ir — jau randu J. Kėkšto... pirmą jį grįžimo "skolos" įmokėjimą.
"L. ir M." reporteris, užsukęs į Ciechocineką, "rado", kad...

"Poetas pilnas optimizmo, kūrybinio entuziazmo, atelies darbo planų. Jo žodyuose dabar neįjuntu tos prisilėgus nuotaikos, pesimistinių gaidų, kurios būdingos emigracijoje jo sukurtiems eilėraščių. Jis labai sielojasi dalia dorų išieivų rešytojų, kurie, pasak jo, atitrūkę nuo gimtosios žemės, neturi bent kiek realistišnių perspektyvų".
Dar toliau šitaipos:
"Poetas davė paskaityti savo kūrybos. Eilėraštis "Tėvynė", išreiškia nuoširdų poeto troškimą savo gimtajame krašte matyti naujo gyvenimo aušrą. Man adresuotame laiške J. Kėkštas sako, kad šiuo eilėraščiu linki grįžti "... gimtosios žemės prieglobstin visiems tiems, kurie dar syruoja ir iš kurių mūsų tėvynė gali dar turėti naudos" — baigia "L. ir M." "politrobotnikas".

J. Kėkšto "Tėvynėje" vienas 3-eilis šitaip skamba:
Mano krašto užsėtais laukais,
Nuolatos budint,
Aidi traktorių ilgas skambėjimas...
Dar kartą, deja, privyčiau

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 2, 1960

Iš nebaigtos poemos

(Rašyta Sibire ant Lenos upės kranto prie Ledų vandenyno; 1943 m. vasario 18 d. autorius ten pat mirė)

Laukai nutyla, medžiai snaudžia,
Sidabras slūsta pro šakas,
Zvaigždės puikų sapną audžia
Ir beria nuotrupas mažas.

Jos laimės susemia ir barsto
Zmonių keliuos nakties metu...
Dar Petras delsia, Petras svarsto,
Zvaigždėtame danguj — tyla.

Trimikos ūkis pagražėjo,
Matyt vestuvės jau arti —
Kaimynai tarp savęs kalbėjo,
Spėliodami, kas bus marti.

Kaimynams rūpi tik verstuvės,
Tai pobūvis svečiaus smagus,
Dainelės, šokiai, išgertuvės
Ir užkandis kartu gardus.

Mat, Trimikai buvo vaišingi,
Kai jų atėdavo eilė,
Ir nors nebuvo jie turtingi,
Rūpėjo jiems namų garbė.

Zilėliai tai visi jau tarė,
Kad Petrai laikas žmonų verst,
Sutikdami juokais jį barė,
Stikliuką kviesdami išmest.

O Petras ką gi? Nesigynė:
Kas reik, tai reik — tokia tvarka.
Kaimynai kvotė, pirmo, gyrė,
Bet laikas ėjo ir gana.

Kai Trimikaitė ištekėjo,
Tuoj ūky radosi spraga:
Pirmiausiai motinai sunkėjo,
Visi darbai, namų ruoša.

Ir tėvai nei senos sveikatos —
Darbai padužė nelengvai,
Nei poilsio pūslėtom rankom,
Nelankstūs sąnariai seni.

Duktė dar motiną pakviečia —
Sunku vienai ten su mažu.
Dažniau ir tėvas į bažnyčią
Iškiūtina darbų metu.

Atėjo Petrai laikas vesti —
Visi taip verčia reikalai.
Reik ūkiui šeiminiškę rasti,
Bet jos namai — kaip ne namai

I dėdę krypta Petro mintys —
Padėtų jį keblijų byloj.
Sunkus yra pirmasis žingsnis,
Nėra drąsos painioj pradžioj.

Pasėrė gyvulius iš ryto,
Sriubos pasrėbės kiek karštos,
Drauge su motina išvyko
I dėdę — mylitos pasantros.

Tekėjo saulė spindulinga
Žiemos šventadienio rimty —
Laukuos ramybė iškilminga,
Serkšnuoti medžiai paupy.

Kaip eilės vėliavų puošniausių,
Blizgėjo auksu, sidabru,
O iš sodybų tolimiausių,
Kaip iš senovės aukurų,

I dangų kilo dūmų sruogos
Drauge su rytmečio malda.
Sypojos Petro ūsuos lūpos,
Kai jo jaunų arklėjų pora

Pajutus lengvą rogių kelią,
I tolį nėrė virsdama.
Dangus šviesos daugiau vis žėrė
Ir greit įsigali diena.

Sūnus ir motina tylėjo,
Savas ganydami mūlis.
Jai brolis aplankyt rūpėjo,
O jam pirštybos paslaptis.

pakartoti:
"Splovė sau, kaip poetui ir kaip žmogui, į veidą".
Aiman, "mirė" poetas, "gimė"... Chruščiovo (via Warszawa — Gomulka) traktorininkas... Ar ne tragiška?!
J. Cicėnas

DARBAI IR ŽYGLIAI

"Metmenų" visuomeninės krikštynos įvyko gruodžio 12 d. Balio Pakšto svietainėje. Vakarą pravedė V. Adamkavičius. Vyt. Kavolis kalbėjo "Nepriklausomoji Lietuva šiandieniniu įvertinimu" — apibūdindamas žurnalo siekimus ir Lietuvos jaunimo nusistatymą išieivijoj Lietuvos Nepriklausomybės klausimais. Rašytojas Marius Katiliskis spalvigu vaizdumu perskaitė savo novelę "Duobkasiai". Poetas Alg. Mackus paskaitė savo vėlyviausios kūrybos "Neornamentuotos kalbos generacija" — jau išspausdintos "Metmenų" pirmajame numeryje. Žurnalo sveikino: Povilas Gaučys — Menininkų klubo vardu, Lietuvių Bendruomenės vardu — jos Chicago's apygardos pirm. Jonas Jasaitis; dr. Petras Jonikas, Algirdas Kurauskas, Stasys Daunys — "I Laisvę" žurnalo vardu ir Dr. Jonas Valaitis. Programą užbaigė Valdas Adamkavičius šūkiu "Visa kas gera ir drąsu! — Metmenyse."

Seštuoju "Metmenų" simtinku, papildęs savo ankstyvesnį įnašą, tapo žurnalo techninis redaktorius Vytautas Vepštas. Septintuoju "Metmenų" simtinku, taip pat papildęs savo ankstyvesnį įnašą, tapo redaktinio kolektyvo narys Julius Smulkštys.

Vladas Vaičekūnas ir Zėnonas Rekašius tapo "Metmenų" žurnalo Garbės penumeratoriais, įmokėję po 10 dol. Pirmajame "Metmenų" numeryje rašo: Jonas Mekas — "Europa 1945", ir "Paskutinės dvylika sekundžių", Henrikas Nagys "Atsisveikinimas", Vyt. Kavolis "Kūrybiškumas istoriniu žvilgiu", Alg. Mackus "Neornamentuotos kalbos generacija", Kostas Ostrauskas "Kazys Binkis", Romualdas Spalis "Bruzdėjimas universitete", Leonas Švedas "Kareivis be rankų", "Sąžiningas baltinių skalbimas", Birutė Pūkelevičiūtė "Penkiolikos metų tarpstotė", Antanas Gustaitis "Kritika", Vyt. Doniela "Mokslas ir pasaulėžiūra", Vincas Trumpa "Intelektualinis baikštumas sovietijoje ir Lietuvoje" ir kt.

Žurnalas iliustruotas dailininko Jurgio Šapkaus darbais. Viršelis ir vinjetės dailininko Alg. Kurausko. Vieno numerio kaina 1.25 dol. Keturių numerių prenumerata 4 dol. Garbės prenumerata 10 dol. Administracijos adresas: Eglė Zabarauškaitė 7018 S. Rockwell St., Chicago, Ill.

Anglu Kalbos Pamokos K. GINEITIS 3255 So. Union Ave., Chicago 16, Ill. Telefonas: Victory 2-0195
Duoda prieš karą baiges Chicago universiteta.
1 dol. 25 ct. val. — privacijos VERTIMAI - PILIETYBE - LAIŠKAI

"NAUJIENOSE" gali rašyti kiekvienas ir apie viską.

(Atkelta iš 9-to pusl.)

MOKSLO ŽINIOS

Ir mokslininkai nušneka...

Staiga ateina iešmininko žmona su puodyne rankoje. Jinai sako:
Ne, čia ašen pamilžiau ožką, kai mano vyras vaikė žmones iš kiemo.

Čia visi pasileido juokais ir pradėjo valgyti duoną ir gerti pieną.
Paskui mes atsiveikinom meilingą šeiminiuką ir nuėjom į traukinį.

Bet vos tik tai mes išėjom pro vartelius, kai pasigirdo šeiminiuko riksmas. Jisai mums rėkė:
— Pašiūrėje buvo mano sudrėskė veltiniai, ir dabar jų nėra.

Dėdė Volodia jam atsakė:
— Vogimo paveikslas man yra aiškus. Vagis nenorėjo painiotis su ožka, o jos vieton pavogė, kas pasiūrėje buvo.

Po šio mes dar kartą atsiveikinom ir išvažiavom.
O po pusmečio, kai prasi-dėjo žiema, ši byla galutinai išaiškėjo.

Eidamas Ligove gatve, iešmininkas pamatė vieną pilietį jo veltiniais, kuriuos jis pažino pagal žalią antspaudą. Jis šiltą pilietį sulaukė. Ir šisai milicijoje prisipažino, kad tatau jis rudenį sulaužė spygų, kad tautai būtų pavogti iš pasiūrės miltų maišą, apie kurį jisai iš vieno piliečio buvo girdėjęs. Bet jisai nežinojo, kad tatau buvo išmainęs į ožką. Per tai ir įvyko nesandėris. Ir vagis, neradęs miltų, pasigriebė veltinius ir su jais pabėgo.

Vagi vieneriems su puse metams pasodino į kalėjimą. Ir dėdė Volodia, tatau sužinojęs, pasakė:
— Vogimo paveikslas dabar galutinai išaiškėjo. Vagis norėjo pavogti miltus, bet pavogė veltinius. Ir dabar už tatau jis pakliuvo į kalėjimą.

Kol vagis sėdėjo kalėjime, ypatingosios veislės ožka atvedė šeiminiukui du puikius ožiukus. Ir šeiminiukas Prolovas šiuo buvo labai patenkintas.

Be kita ko, ši ožka pas jį labai ilgai gyveno ir visus stebino savo šuoliais ir tuo, kad jinai galėjo vaikščioti pakiliosiomis lentomis. Bet ant stogo jinai kažkodėl niekados daugiau nelipinėjo. Tikriausiai dėl šio stogo vis dėlto buvo pasilikusių joje ne kazinkokių atsiminimų.

O Minka dabar užaugęs. Jis šiuo metu kalnų instituto studentas — Michailas Stepanovičius Prolovas.

Be kita ko, atsitiktinai sužinojęs, kad aš rašau apysaką apie šį įvykį, jisai neseniai pas mane atėjo ir prašė visus skaitytojus sveikinti. Ir liepė pasakyti, kad jis dabar jau mokas skaityti ne tik tai iki trijų, bet iki trillijono ir net daugiau. Liepningas sveikinimas skaitytojams mano, Minko ir dėdės Volodios.

Iš rusų kalbos vertė Jonas Valaitis

ligentiškos formos, kurios pradeda statyti erdvių laivus ir, jais skraidydami, apkrečia gyvybe kitas planetas".
Nors tiek naudos prof. Gold pranešime, kad jis bene bus pirmas didelio vardo astronomas, pripažinęs, kad žemė lanko tarpplanetiniai erdvė-laiviai, kitais žodžiais — "skraidančios lėkštės".
Cornell universitetas prof. Gold pranešimą išleido specialiu leidiniu.

"Vėžio agentas"
Maisto ir Vaistų administracija pradėjo tirti, ar gali ir kiek gali kenkti žmonių sveikatai hormonai, vartojamas gyvuliams ir paukščiams pariebinti. Tas hormonas, ypač duodamas diethylstilbestrol, sutrumpintai stilbestrol, yra plačiai žinomas medicinally ir vartojamas per 15 metų. Tačiau FDA komisinerius George Larrick pranešė, jog yra išlirta, kad tas hormonas, jei duodamas didelėmis dozėmis, sukelia žmonėse krūtinės vėžį, nors tokių atsitikimų esą "nepaprastai maža". Stilbestrolo mažiausiais kiekiais randama visčiuų odoje ir kepenyse, nors jautienoje nerasta. Vartoti stilbestrolą gyvuliams ir paukščiams pariebinti buvo leista prieš 12 metų po poros metų tyrimo. Larrick pastebi, kad dėl to nėra jokio pagrindo kelti aliamą.

ERDVIŲ KELIAUTOJŲ atnešieji mikrobai, radę tinkamas sąlygas, pradėjo veistis ir vystytis iki tol, kol išvystė kitą tokią agentą (žmogų), kurs yra pajėgus (tuos mikrobus) toliau skleisti visatoje".
Vadinasi, evoliucijos tikslas esą išvystyti žmogų, kad šis per savo mikrobus apvaisintų gyvybe tokias planetas, kur gyvybės dar nebuvo. "Iš tų mikrobų (perų) su laiku išvysto inte-

NOSEGAY FLORAL SHOP
Flowers for all occasions. WEDDING SPECIALISTS Artificial Home Arrangements. We invite charge accounts. 3922 W. IRVING PARK ROAD IRVING 8-1221
"NAUJIENOSE" gali rašyti kiekvienas ir apie viską.

WESTERN CURRENCY EXCHANGES Daily Auto License Service. Checks cashed — Money orders. 6254 SO. WESTERN AVE. 7954 SO. WESTERN AVE.

SPIEBHOUT HEATING Gazo pakeitimai ir furnasai. GARANTUOTAS IRENGIMAS. PATOGUS KREDITAS. 536 E. 162nd STREET SO. HOLLAND, ILLINOIS Edison 1-7305

NAUJI STOGAI Smažuoti nauji stogai 55x24 inčų tiktai \$14000 Darbas garantuotas, išbaigtas. Bungalov stogu patalysmai \$30.00. Veltui apskaičiavimai. Kreipkitės

GRANITE ROOFING CO. 3002 W. 59th STREET Chicago, Ill.

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISIAUSIAS DARBAS BUČODARŽAS WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE 83rd and Willow Springs Road WILLOW SPRINGS, ILL.

Siuntiniai į Lietuvą Patarnavimas nuo \$5 iki \$9.50.

Overseas Cargo Co. 514 W. Pershing Rd. (39th St.) CHICAGO, ILLINOIS Tel.: OA 4-9079 Vedėjas P. NEDZINSKAS

CALL CENTURY For Special 20% COLD WEATHER DISCOUNT During Winter Months on ALL CARPENTRY and REMODELING Porches • Siding • Flooring FREE ESTIMATES Specializing in Correcting Building Violations CENTURY Building and Remodeling 1811 SO. ASHLAND 24 Hr. Phone SEeley 3-1120

Jūs dabar galite aplankyti Vilnių Mes organizuojame grupines ir pavienes keliones į Vilnių. Keliones suorganizuojame greitai ir nebrangiai. Mes išrupiname jums visas. Susižinokite su mumis, prašykite platesnių informacijų.
Pirmutinis po karinio laiko kelionių biuras organizuojąs keliones į Sovietų Sąjungą ir turis daug patvirmo.
TAIP PAT KELIONES Į KITUS KRAŠTUS.

COSMOS TRAVEL BUREAU, Inc. 45 West 45th Street, NEW YORK CITY, N. Y. Tel.: CI 5-7711

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 2, 1960

IT'S GOOD NEWS
NUO 1960 M. SAUSIO 1 D. UŽ TAUPOMUS PINIGUS, LAIKOMUS SIMTINEMIS, PADIDINOME DIVIDENDUS IKI 4 1/2% I METUS.
NATIONAL SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION 3235 W. 26th ST. CHICAGO, ILL. Proven Safe for Over 52 Years
SAFE DEPENDABLE PROFITABLE
All accounts insured safe to \$10,000 by the Federal Savings & Loan Insurance Corp. of Washington, D.C.
ESTABLISHED 1907 SAVE BY MAIL FRIENDLY, COURTEOUS SERVICE
National Security Savings & Loan Association 3235 W. 26th St., Chicago 23, Illinois
Please send me your save by mail envelope.
Enclosed is Check M.O. Draft for \$.....for the account of:
NAME.....City.....
ADDRESS.....State.....

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

63-ji amerikiečių dailės paroda

Autokratiška atranka ir metaforos

Gruodžio 12 d. buvo atidaryta Chicago Meno Institute 63-ji Amerikiečių meno paroda, kuri baigsis š. m. sausio mėn. 31 d.

Mūsų supratimu, ši paroda, kurią suplanavo ir įvykdė du direktoriai Frederick Sweet, tapybos ir skulptūros kuratoriai, ir buvusi moderniojo meno kuratorė Katharine Kuh, neduoda Amerikos dailės pilno vaizdo. Ji, kaip tokia, yra avangardo pusė nukreipta. Po tokios autokratiškos atrankos, figūruoja tik 46 šio krašto dailininkai, kurie sudaro avangardu vadovaujančių dailininkų bei skulptorių su pačiais "geriausiais" darbais atstovybę. Šimtai kitų šio krašto dailininkų iš šios parodos išbraukti. 136 kūriniai parinkti iš dviejų trijų metų (1957-1958-1959) laikotarpio.

Daryti savo išvadas apie moderniojo meno kokybę, šiuo atveju būtų bergėdžias darbas. Naudingiau būtų pasiklausyti kai kiti sako apie šiuo metu dailės teigiamas ir neigiamas puses. Kodėl vaizdinis menas darosi subjektyvus ir savotiškai mistiškas? Kaip tas gali pamanyti, kad abstrakti dailė net mokslą prakankė, todėl ji tokia metaforiška, jaunaatviška ir išdaijinga. Avangardo kritikas Clement Greenberg sako: "Tapybos negalima nei išmokyti, nei pažinti iš knygos arba iš pamokų". Esą reikia savo patyrimu pažinti dailės vertybes, nes greitas atsakymas reikėtų sustingimą, panašiai koks buvo realistiškos formalizmo epochoje. Mėgėjas pirmiausia privalas ne idėjų ieškoti, bet turįs pažinti esminę kūrinio vertybę. Patyrimas yra atsakymas estetikai ir kūrinio pažinimui. Išeitų, kad žiūrovas turi būti jautrus ir pakankamai pasiruošęs susikurti savo estetinį pasaulį. Jisai gali visai klaidingai įsitikinti viešos dailės srovės kultu, kuomet menas eina nebaigiamu ieškojimo keliu tam tikros prasmės, kurią yra sunku kitam įrodyti.

Šitaip auklėjant žiūrovą, iškrinta iš švietimo programos visos tiesos ir taisyklės. Prie modernaus kūrinio pažinimo šiandien daug kas ragina eiti mūgėjo keliu ir daryti išvadas, kaip nori, nes visuomenės kritika ir bendrai orientacija apie dailę negalioja, — visuomenė juokiasi. Tokiu atveju intelektualiam žmogui kritika gali paruošti "literatūrinės mankštos", o kas liečia auklėjimą — tenka suabejoti. Ab-

straktiškas dailininkas dažnai kuria subjektyvias temas neturėdamas pozityvios medžiagos arba sąmoningai be temos — laisviausiu būdu. Todėl daugis parodoje esančių eksponatų sunkiai derinasi su estetika arba meno prasme. Premijuota malkų krūva nėra menas, galima teoriškai prileisti, kad yra antikvariumo analogija. Tai va, mūsų pirmiausia muziejuje yra daugyvaizrumo ir keistumo — gaušu arabeskių, geležies, lentgalių ir t. t., žinoma, yra ir tikrų kūrinių, net realistiščių. Iš tos atrankos turėtų atspindėti pati aukščiausiaji vaizdinio meno kultūra. Kas gali sakyti, kad nuosmukis?

Prieš 12 metų suvažiavę pasaulio meno autoritetai prie "apvalaus stalo" keletą dienų posėdžiavo ir nieko neišsprendė. Sutiko vienu klausimu, kad kosminis menas yra tikrasis menas ir tikrai dalinai sutiko, jog realistiškas menas yra patį patį galįs būti menas. Dr. Aldous Huxley ir Dr. Schapiro diskusijose "šių dienų meno problemas", išpėja, jog reikia būti atsargiems ir nemanyti, kad visas menas eina su gyvenimu analogišku būdu ir temas semiasi iš gyvenimo. Jų dviejų nuomone, šių dienų plastinis menas sukilo prieš gyvenimą, atitrūko nuo žmogaus, nuo kritikos — jis pasidarė nepriklausomas. Atsiškyrė nuo visų ligi šiol turimų taisyklių ir savų nesukūrė.

Toynbee sako, kad modernusis menas rodo iš vidaus pūvančios moralės simptomus. Aldous Huxley savo apybraižoje "Art and the Obvious" turi galvoje dailės iškritimą iš visuomenės gyvenimo, meno vadovų didelio akipėsiškumo dėka. Į meną reikia žiūrėti ne kaip į pabėgėlį nuo gyvenimo, bet kaip į gyvenimo įtampos rezultatą. Kiti taip pat daro lygiagrečias išvadas kalbamuoju reikalu. Huxley sako: "Meno problema yra sunkios ir painios. Aš manau, kad meną liečia visas reikalas prasideda tiesiai nuo emocijų ir nuotaikų, bet gali būti ir kitų kompleksų. Jūs rasite katalikų ir indų galvojimą taip pat, kad estetinis pajautimas yra analogiškas mistiškos apraiškos, kad leidžia įžvelgti pagrindinius prigimties impulsus, kurie siejasi ne vien praktiškais, bet ir estetiškais saitais". Pamėgimas ir supratimas kurios nors meno ekspresijos formos, priklauso nuo jos pa-

žinimo. Pvz., Cozanne tapybos daug kas nemėgo, kol gliau nepažino jo estetiinių vertybių ir dinamiško kolorito. Sheldon Cheney savo knygos "Impressionism in Art" pabaigoje sako:

"Netikėtai vienu žodžiu, ką aš sakau, kol pats nepadarė išvadų. Aš jus užvedžiau ant kelio ir parodžiau, kaip reikia žiūrėti į dailę. Nepriimkite siūlomų sugestijų, laikykite klausimą atvirą, kad toliau būtų galima nagrinėti ir pačiam patirti bei suprasti. Jeigu aš sakau: 'Čia yra drobė, kurioje yra plastinė organizacija, mistinis ritmas, judesiai, vertingesni už kitus formalistiškus tapybos elementus' — netikėkite manim, kol patys nepatirsite to gražaus paslėpto dalyko. Jeigu aš sakau, kad 'žmonija baigia savo epochinę civilizaciją integraliu gyvenimo keliu, kurio dalimi yra ir menas' — netikėkite man, kol patys pamatysite, jog senasis pasaulis baigiasi, civilizacija miršta ir naujas pasaulis gimsta, keisdamas visas gyvenimo formas — institucijas, filosofiją ir meną".

Iš to, kas pasakyta, siūlosi išvada, kad pasaulis, kuriame gyvename, "baigiasi" su visomis savo nedorybėmis (kartu ir menu), o jo vietoje "gimsta" naujas. Ispanų filosofas Jose Ortega Y Gasset pastebi, kad metafora yra pati radiating pat galįs būti menas. Dr. Aldous Huxley ir Dr. Schapiro diskusijose "šių dienų meno problemas", išpėja, jog reikia būti atsargiems ir nemanyti, kad visas menas eina su gyvenimu analogišku būdu ir temas semiasi iš gyvenimo. Jų dviejų nuomone, šių dienų plastinis menas sukilo prieš gyvenimą, atitrūko nuo žmogaus, nuo kritikos — jis pasidarė nepriklausomas. Atsiškyrė nuo visų ligi šiol turimų taisyklių ir savų nesukūrė.

Kūriniai ir premijos

Ekspresionistiščių kūrinių šioje parodoje nėra daug, bet iš to, kas yra, — būdingi ir švieži. Negausu metaforinio realizmo, bet ir tas pats neduoda aiškesnės prasmės, — pritrūkintais, nors labai aukštais vardais darbai pavadinti, atseit: "Progenus", "Aura", "Orion" ir pan. Grynasis abstraktizmas statiškas, nuobodus, be paviršiaus, sukirciuotais arabeskomis. Tradiciniu realizmu pasižymi neseniai iškilęs Andrew Wyeth g. 1917 m. Pensilvanijoje, mokėsis pas savo tėvą dailininką. Jo specialybė yra tempera, parodoje turi 4 darbus. Už "Batą" laimėjo \$500 premiją. Neseniai Philadelphia muziejus nupirko jo kūrinių "Ground Hog Day", sumokėdamas \$35,000 dar jaunam dailininkui realistiui. Jack Zajack realistiškus skulptūras "Deposition", rodos, kalba, tik negali pasakyti, kokias kančias kenčia sužalotas žmogus. Žiūrovui duoda siaubingą vaizdą. Impresionisto Joseph Hirsch monumentalus didumo dro-

bė "Sokis" vaizduoja senų žmonių šokančią, gal paskutinį valsa, porą. Erdvi salė skirta tik šiem dviem seneliukams, griežiant muzikai. Šis dailininkas dėsto meną N. Y. Art Student's League mokykloje.

Kiti žinomi realistai: Ivan Albright, Jules Kirschbaum, Elmer Bishop, B. Perlin, George Tooker, Jack Levin, duoda gerų kūrinių žiūrint iš reprezentacinio taškaregio. George Tooker puikūs tempera realistiškai kūriniai. Bernard Perlin ciklas tempera figūrinių kompozicijų raudoname kolorite pavaizduoja naktinį gyvenimą. George Cavallon Italijoje gimęs 1904 m. dailininkas pasižymi spalviniu jautrumu abstraktistas su realistiniu elementu, sudaro dekoratyvinę bazę visoje savo tapyboje. Carmen Cicero surrealistas žiūri anatomo akimis į išvirstusias realistes formas — metamorfoze. Louise Nevelson, gimusi Ukrainoje 1900 m., mokėsi pas Hans Hofmann Vokietijoje ir Amerikoje, laimėjo \$1,000 premiją už medžio "skulptūrą" "Construction in Three Sections". Tai ne skulptūra, bet staliaus darbas — spinta iš senų lentgalių! Kažkoks antikvaras. Yra ir daugiau laimėjusių stambiais premijais bei "lauro vainikus", bet pro juos praesime.

Kapitalinė premija \$2,000 ir aukso medalį laimėjo japonas skulptorius Isamu Noguchi už geležies skulptūrą "Aš pats". Šis jo originalus kūrinys žiūrovui atrodo, kaip "kuolas" su drėve ir trim lankeliais. Šis padaras visiškai nepanašus į jokių žmogų, kaip ir kiti jo keturkampiai graikiško marmuro luitai. Bet kūryba yra laisva, — nebūtinai realistiškos forma, vaizduoti žmogų, kuris kūrinio vertybei nieko gali ir neduoti. Žmogus, kokį Noguchi pavaizduoja, apsisaukėsius lankais savo saugumui, ir patogumui, atitinka Dostojevskio žodžius apie žmogų, kur yra pasakyta "Mylėk pats save. Aš žmogus! Man priklauso visas pasaulis". Galima prileisti, kad materialistiškos dualizmo sumaitotas žmogus pavirsta į geležinį stabą. Kitokią išvadą sunku padaryti.

M. Šileikis

PAUL'S DRUG STORE
Headquarters for Vitamins - Baby needs, Sick room supplies - Trusses - abdominal, belts, elastic stockings - sacrolic belts, also for shipment overseas. Have your doctor call RE 7-0105 for prompt prescription service. Open 7 days a week. 6161 So. Kedzie

Keating Prescription Laboratory
PRESCRIPTION SPECIALISTS
OCTOVITE MULTIPLE VITAMINS
"1 capsule daily provides proper amount of all necessary vitamins". \$4.50 buys a bottle of 100 plus 1 week free supply with this ad only. 6239 1/2 S. KEDZIE AVE. HE 4-1607 FREE DELIVERY

SLOAN'S DEPARTMENT STORE
Pilnas pasirinkimas vyriški, moteriški ir vaikams rūbų, duoda visai Jūsų šeimai galimybę gražiai pasipuoti už žemiausias kainas. Kalbam lietuviškai
7042 SO. WESTERN AVE.
Phone: PProspect 8-9210

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JANUARY 2, 1960

Skaitykite "N-nas"

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

laukti kol pravažiuos. Per žioplumą, ar nepastebėjimą prasilenkęs su tuo įsakymu buvo nuplaktas rykštėmis. Juo žemesnės kategorijos žmogus juo daugiau rykščių. Egzekucijos vieta turėjo būti įrengta tokiam nuotolyje nuo dvaro rūmų, kad kunigaikštienė iš rūmų girdėtų plakamojo riksmą. Įsakymai, žinoma, buvo duodami per kunigaikštį Irenęją. Šis, matydamas žmonos kvailystes, papirkinėjo budelį, o nubaustą jam liepė rėkti kiek išgali, bet baudžiamas nebuvo.

Atsitiko, kad kažkas jai nusikalto taip, jog ji liepė tą žmogų pakarti. Įrenčias Oginskio rūpesčiu buvo pakarta iškamša, nors ir tokioje vietoje, kad ji iš rūmų galėjo matyti.

Vienas po kito gimė žemaitijos glūdumoje kunigaikščiai Bagdonas ir Mykolas Oginskiai. Bet motina pasirinko dar juos mažus pagydyti taip, kad jie liktų nevaisingi. Jos ambicija neleidė, kad ko gero karaliaus kraujas patektų į paprastus mirtinguosius. Ji žinojo, kad, kaip taisyklė, jami didikai savo dvaruose "nusiikalsdavo" gražios kambarinės arba ir kumetaitės. Vėliau, aprūpinę žemę, ar pinigais ištekinę davė už savo pavaldinių, kurių pavardes jų vaisius nešiojo, niekuomet nesužinoję savo kilmės.

Jaunėji Oginskiai: Bagdonas ir Mykolas, kaip ir visi to laiko turtuoliai, auklėjosi ir mokslus ėjo užsieniuose, tiksliai subrendę skyrė daugiau laiko tėviškai. Bagdonas, apsigyvenęs Rietavo dvare, daugiausia domėjosi ūkio reikalais. Jo šiltadaržis buvo garsus toli už krašto ribų. Jis buvo suruošęs kelias žemės ūkio parodas ir tuo kėlė krašto kultūrą. Didžiausia atrakcija suskviestiems iš Lenkijos ir Rusijos didponiams buvo grynakraujai arkliai žemaitukai.

Be Rietavo dvaro, Bagdonui atiteko dar Salantų dvaras, kur šiuos žodžius rašančiai teko kunigaikštį Bagdoną matyti asmeniškai.

Matomai jis eia lankėsi rietai, nes dvaro užvaizdas, sužinojęs apie atvykimą, bėgiojo sušilęs. Moterys kumetės pynė vainikus, vyrai kalė vartus. Kiemai bei tvartai buvo valomi kaip niekuomet, arkliai šveičiami.

Mums, vaikams, nepaprastai buvo įdomu pamatyti kažką nežemišką, nes taip atrodė prisiklausius suaugusiųjų kalbų apie galingą mėlno kraujo žmogų. Ar iš baimės, ar neleidžiami dvaro vaikai tūnojo atokiai, bet aš, vedama didelio smalsumo ir pasitikėjimo savimi dėl mano tėvo pažinties su dvaro užvaizdu Ivaškevičium, dažnai lošusiu mū-

šų name proferansą, drąsiai bėgau paskui karietą ir, kunigaikščiai išlipus, vis stengiausi jam užbėgti už akių, kad pamatytiau "sviesiausią" veidą. Tačiau, vietoj "sviesos", pamatiau rūšėlių niūrų veidą ir niekaip negalėjau pagauti akių žvilgsnio, tarytum jį vis dengė koks tai tamsus šešėlis. Man rodėsi, kad jis nedaug ką mato, todėl nustebau, kad jis užvaizdą paklausė lenkiškai — kieno ta mergaitė? — Valsciaus sekretoriaus dukte — pasakė šis, o man liepė bėgti namo. Bėgau labai nusivylusi, kad kunigaikštis manęs neužkalbino.

Abu broliai Oginskiai buvo vedę tikras seseris lenkes polonietes, aukštos kilmės. Tuo tarpu, kai Bagdonas Oginskis Oginskio rūpesčiu buvo pakarta iškamša, nors ir tokioje vietoje, kad ji iš rūmų galėjo matyti.

Tuo tarpu jo žmona turėjo įsteigusi dvare pradžios mokyklą, vadinamą "ochronka", kur vaikai buvo mokomi lenkių ir lietuvių kalbos. Toje ochronkoje mokytojavo Sofija Kymantaitė ir ten pat susipažinusi su dvaro muzikantu Čiurlioniu už jo ištekojo.

Tiek Plungėje, tiek ir Rietave Oginskiai laikė huolatinių simfoninių orkestrą iš 80 žmonių, kiekvienas su konservatorijos mokslu. Jiems buvo mokamos algos, kai jie ir nedirbo kunigaikščiams nesant namuose. Bet kada Plungės miestelis nuo 5 iki 6 val. vakaro išgirdavo iš dvaro muzikos garsus, tada visi žinojo, kad kunigaikščiai (vienas ar abu) yra namuose ir valgo pietus.

Mykolo žmona buvo labai pamaldi. Todėl Plungė turėjo išpūdingą puošnią bažnyčią, o vargonininkas buvo su aukštuoju muzikos mokslu. Tat ir bažnytinis choras Plungėje toli pralenkė savo kaimynus. Ir statant pirmą lietuvišką teatrą Palangoje 1899 metų vasarą, Plungės choras buvo pakviestas dalyvauti. Daug vėliau, jau po Mykolo mirties, praėjus 1905 metų rusų revoliucijai ir kada lietuviški spektakliai ėmė rodytis įvairiose Lietuvos vietose, patį Oginskienę Plungėje paraginoma bažnytinį chorą pastatyti Plungėje lietuvišką spektaklį, suvaidinant "Amerika Piratyje". Ji buvo to vakaro glonietes, aukštos kilmės. Tuo tarpu, kai Bagdonas Oginskis Oginskio rūpesčiu buvo pakarta iškamša, nors ir tokioje vietoje, kad ji iš rūmų galėjo matyti.

Abu broliai Oginskiai buvo vedę tikras seseris lenkes polonietes, aukštos kilmės. Tuo tarpu, kai Bagdonas Oginskis Oginskio rūpesčiu buvo pakarta iškamša, nors ir tokioje vietoje, kad ji iš rūmų galėjo matyti.

Tuo tarpu jo žmona turėjo įsteigusi dvare pradžios mokyklą, vadinamą "ochronka", kur vaikai buvo mokomi lenkių ir lietuvių kalbos. Toje ochronkoje mokytojavo Sofija Kymantaitė ir ten pat susipažinusi su dvaro muzikantu Čiurlioniu už jo ištekojo.

Tiek Plungėje, tiek ir Rietave Oginskiai laikė huolatinių simfoninių orkestrą iš 80 žmonių, kiekvienas su konservatorijos mokslu. Jiems buvo mokamos algos, kai jie ir nedirbo kunigaikščiams nesant namuose. Bet kada Plungės miestelis nuo 5 iki 6 val. vakaro išgirdavo iš dvaro muzikos garsus, tada visi žinojo, kad kunigaikščiai (vienas ar abu) yra namuose ir valgo pietus.

Mykolo žmona buvo labai pamaldi. Todėl Plungė turėjo išpūdingą puošnią bažnyčią, o vargonininkas buvo su aukštuoju muzikos mokslu. Tat ir bažnytinis choras Plungėje toli pralenkė savo kaimynus. Ir statant pirmą lietuvišką teatrą Palangoje 1899 metų vasarą, Plungės choras buvo pakviestas dalyvauti. Daug vėliau, jau po Mykolo mirties, praėjus 1905 metų rusų revoliucijai ir kada lietuviški spektakliai ėmė rodytis įvairiose Lietuvos vietose, patį Oginskienę Plungėje paraginoma bažnytinį chorą pastatyti Plungėje lietuvišką spektaklį, suvaidinant "Amerika Piratyje". Ji buvo to vakaro glonietes, aukštos kilmės. Tuo tarpu, kai Bagdonas Oginskis Oginskio rūpesčiu buvo pakarta iškamša, nors ir tokioje vietoje, kad ji iš rūmų galėjo matyti.

kunigaikštienė paklaususi mokytoją, kieno tos mergaitės? Tačiau ji nebučiamą nereagavusi.

Jau per pirmąjį bolševikmetį Oginskių rūmai buvo apiplėšti ir raudanarmiečių priteršti. Dabar ten yra dresiruojami jaunuoliai naujai neapykantos epochai kurti.

AIRPORT GARAGE
PHILLIPS 66 PRODUCTS
Complete repair service by experts.
Tires-Batteries-Accessories-Washing
Chicago Motor Club Towing.
For emergency service call LU 2-5155
6027 SO. CICERO AVE.

ABERDEEN HEATING CO.
37 years experience.
6801 SO. ASHLAND AVE.
Cleaning and Boiler Repairs.
New and Used Gas and Oil Burners.
Guaranteed quick and perfect work.
PR 6-3300

BRIDGEPORT
CURRENCY EXCHANGE
Daily Auto License Service.
Checks cashed — Money orders.
748 WEST 55th STREET

NEW CITY PHARMACY
Open 7 days: 9 am to 11 pm
Sundays and 100 days
T. A. KEMPA, R. PH.
Prescription Specialists.
Have your doctor call RE 7-3401
We will deliver free.
5258 SO. ASHLAND

AR-THRY-GO TEPALAS
Mašina gėla ir skausmus.
Vieną savaitę pavartoję
AR-THRY-GO, var-
tositė jį nuolat, kai
patirsitė jo nepa-
prasta pagalbą vis-
sėimios sveikatai.
Stebuklingai pašal-
ina: reumatinį skau-
smą, neuritą, ar-
tritas ir kitą reu-
matinį skausmą.
Sumažina uždegimą, normalizuoja
skausmus. Išsirasitė dar šandien.
Normalus didelis
HUSSEY DISTRIBUTING CO.
Dept. A. F. 115 Federal St., S. W.
ATLANTA, GEORGIA

LITHUANIAN BAKERY
2450 W. 59th Street
Chicago 29, Ill.
Tel. HEmlöck 4-7434

Kepa įvairiausių kepsnius ir kaimišką piragą, ruginę normą ir plikytę kaimišką duoną, kariškių rupią ruginę duoną, kuri mėgiama, ypač senesnių žmonių. Priima užsakymus tortams, pyragaičiams ir kitiems kepinams įvairiomis iškilimų progoms. K au užveje gaunami importuoti delikatesai, lietuviškos dešros, kumpiai ir kt. maisto produktai. Atidara nuo 8 ryto iki 6 vak. Uždaryta sekm. ir pirm. Sav. Antanas Kazilionis.

TAUPYKITE TEN, KUR MOKAMAS
AUKŠČIAUSIAS DIVIDENDAS
Nuo 1960 metų sausio mėn. 1 d. mes mokėsime

Ant visų taupymo sąskaitų **4 1/2%** Ant specialių "Bonus" taupymo sąskaitų **5%**

MIDLAND
SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4038 ARCHER AVENUE Chicago 32, ILL.
Tel. LA 3-6719
Prezidentas August Saldukas

Kiekviena sąskaita apdrausta ligi \$10,000.-
Federalinės valdžios draudimo įstaigoje

Kapitalas \$ 5,000,000

[steigta 1914 m.]

MISLINGAS ĮVYKIS

Revolucijos pradžioje aš buvau baudžiamųjų bylų jauniesniojo taryboje. Žinoma, tuomet stambiu šio darbo specialistu nebuvo. O kiekvienas, mokąs skaityti ir rašyti, pilietis galėjo stoti į šią įdomią tarnybą.

Ir iš tikrųjų daug įdomių ir linksmų patrauklių bylų eidavo pro mūsų rankas.

Bet iš visų bylų man labiausiai yra atmintinas vienas mislingas įvykis Ligove.

Sėdžiu ašena, įsivaizduokite, tarnyboje ir geru arbatu. Staiga pribėga prie manęs uždušęs žmogus ir sako:

— Aš iešmininkas Frolovas. Tarnauju Ligove. Naktį vagys pavogė man ožką. Šitai yra man tokia bėda, kad aš visas drebu iš apmaudo...

Maldauju jus — išaiškinkit šį nusikaltimą ir grąžinkit man pavogtą ožką.

Aš jam sakau:

— Tu nesijaudink. Sėskis ir papasakok smulkiau. O aš iš tavo žodžių sustatysiu protokolą, po šio mes iš karto važiuosim į įvykio vietą, surasim vagį ir atimsim iš jo tavo ožką.

Iešmininkas sako:

— Prieš dvi dienas aš nusipirkau ožką, kad gerčiau pienu ir taisyčiau. Aš už šią ožką daviau miltų maišą. Tą patį nuostabi retos veislės ožka. Vakar ašena ją nakčiai užrakinau pašūre, bet vagys įsibrovė į mano kiemą, sulaužė spyną ir pavogė ožką.

Reikia veikti be ožkos ir be miltų, aš ir pats neįsivaizduoju.

Štai aš sustatau vagį žudomąjį protokolą, šaukiu vyresnįjį tarytoją ir patariu jam iš karto nuvažiuoti, kad iš karštų pėdų būtų atskleista vagystė.

O mūsų vyresnysis tarytojas buvo gerokai patyręs darbuotojas. Ir tikrai vienintelis buvo jojo trūkumas: jisai, jei smarkiai jaudinasi, tai alpsta. Dėl to, kad kartą vienas vagis į jį sovė iš revolverio. Ir štai jis nuo tada patapo truputį baimingas. Jei pasigirsta kuris nors bildesys, ar tenai lenta nukrito, ar kas nors garsiai riktelis, tai jisai momentaliai krinta be sąmonės.

Tad jo vieno mes niekada neišleisdavom, o visados jį kas nors lydėdavo.

O šiaip jisai buvo geras agentas ir labai dažnai išaiškindavo vagystes. Visi mes jį vadinom dėde Volodia.

Štai dėdė Volodia ir sako man:

— Imkis greičiau ruoštis, važiuosim į Ligovą, kad išaiškintume, kas iešmininkui pavogė ožką.

Per dešimtį minučių mes kartu su nukentėjusiu iešmininku sėdam į traukinį ir važiuojam į Ligovą.

Ir štai iešmininkas nuveda mus į savo kiemą. Ir mes matom nedidelį vienaukštį namelį. Kiemas, aptvertas aukš-

ta tvora. Ir nedidelė pašūre, kurioje buvo uždaryta ožka.

Dabar ši pašūre buvo atlapai atvira. Jos spyna išlaužta ir geležinio ratuko vos te laikoma. Ir pašūrėje tuščia. Nei kokios ožkos nėra. Tik tai šieno truputis guli.

Dėdė Volodia, akimirksniu apžiūrėjęs pašūrę sako:

— Prieš mus, draugai, naktinės vagystės su išilaužimu tipingas paveikslas. Vagis perlipo per tvorą, geležiniu daiktu sulaužė spyną ir, įsibrovęs į pašūrę, ožką išsivedė. Dabar ištersiu dirvą, surasiu pėdas ir jums pateiksiu, kurios vagis buvo išvaizdos.

Ir su šiais žodžiais dėdė Volodia gula ant žemės ir apžiūrinėja pėdsakus.

— Prieš mus, — sako jis, — tipinga vagies eiseną. Vagis, sprendžiant iš pėdų, aukštas, apyliesis vidurinių metų pilietis. Jo batai kaustyti geležinėm pasagom.

Iešmininkas sako:

— Pagal tai, kad ir mano batai geležinėm pasagom kaustyti, jūs čia, aš jus maldauju, nesupainiokit su vagim manęs. O tatau, ko gero, per jus ašena į kalėjimą iklūsiu. Juo labiau — aš taip pat apyliesis ir vidurinių metų. Jūs užsidėkite ant nosies akinus ir gerokai žiūrėkite — ar nėra čia dar kurių kitų pėdų.

Dėdė Volodia sako:

— Be šių pėdų, yra dar vienos paprastos pėdos. Ir greta su šiomis pėdomis matomi mažo berniuko ar mergaitės kojų pėdų įspaudai. Taigi mūsų akivaizdoje naktinės vagystės tipingas paveikslas. Du vagys ir mažas jų padėjėjas, įsibrovė į kiemą, įsilaužia pašūrėn ir trise išsiveda ožką...

Iešmininkas, vos neašarodamas, sako:

— Iš kurgi du vagys? Juk vienos pėdos su pasagomis mano. Kaipgi tai, vadinasi, aš pats savąją ožką būsiu pavogęs? Ką gi jūs čia rezgines šešėliu klojat. Ne, aš, matyt, būsiu jus be reikalo čion pakvietęs.

Čia kieme telkiasi didžiulė minia. Visi susidomėję žiūri, kas bus toliau.

Dėdė Volodia sako:

— Šiuo atveju aš prileidžiu, kad vagis buvo vienas su mažu savo padėjėju. Be to šis mažasis padėjėjas basinirčia įsivažė į skylėtus sandalius ir jisai pats metų šešerių ar septynerių.

Kaip tikrai jis taip pasakė, staiga minioje pasigirsta vaikšikas verksmas.

Ir staiga visi mato, kad verčia mažas pauglys Minka, broliavaikis savojo dėdės, šio iešmininko, čia pat gyvenęs.

Visi į jį žiūri ir mato, kad jis skylėtais sandaliais apsisėgęs.

Jįjį klausia:

— Ko tu, Minka, verki? Minka sako:

— Aš rytą atsikėliau ir užėjau į pašūrę. Aš daviau ožkai kopūsto lakštelį. Aš tik-tai du kartus ožką paglosčiau ir nuėjau savais reikalais žuvelių tvenkinį žvejoti. Bet spynos aš neliečiau. Ir durys buvo praviros.

Čia visi nustebo. Ir dėdė Volodia taip pat labai nustebo.

Iešmininkas sako:

— Kaipgi jis, išdykėlis, rytą galėjo mano ožką glostyti, jei jinau jau buvo pavogta. Ot tatau numeris!

Dėdė Volodia, ranka patrynęs savąją kaktą, sako:

— Šitai labai mislinga vagystė. Ar mums čia su jumis bus pakliuvęs kažkuris nenormalus vagis. Naktį jisai sulaužė spyną, o dieną ožką pavogė.

Iešmininko žmona sako:

— Gal būti, jis' laukė, kad Minka ją pašertų. Po šio jis be abejo ją nusivedė.

Dėdė Volodia sako:

— Viena iš trijų: arba vaikui bus ožka prisispavusi, kaip jis ją kopūstu šėrė, — vaiko amžiuje tokių sapnų būna, — arba čia šeimininkai nenormalūs.

Aš sakau:

— Yra dar ketvirtas numatymas: vagis sulaužė spyną ir pavogė ką nors kita. O rytą ožka nutarė pasivaikščioti ir, išėjusi į gatvę, paklydo.

Iešmininkas sako:

— Ne, ožka pati negalėjo išeiti. Visas mano kiemas

aukšta tvora aptvertas, ir viskas buvo uždara. Ir varteliai pas mane su spiruokle — patys užsiklėndžia. O kas dėl pašūrės, tai, be ožkos, ten nieko nebuvo. Tenai gulėjo mano maišas miltų, kuriuos aš buvau išmainęs į ožką. Ir šią ožką aš buvau uždėjęs pašūrėje. Ji buvo retos veislės ožka ir man josios pernelėg gaila.

Tatau pasakęs, iešmininkas iš susijaudinimo tvojo lazda į pašūrės duris. Ir dėdė Volodia, pamąsęs, kad prasidėjo šaudymas, vienu akimirksniu krito apalpdamas.

Aš liepiau atnešti vandens, (Tęsinys 5-11-je psl.)

BUDRIK FURNITURE

3241 So. Halsted Street

DIDELIS IŠPARDAVIMAS

NAMŲ BALDŲ ELEKTRINIŲ DAIKTŲ AUKSINIŲ DAIKTŲ TELEVIZIJŲ.

Nupiginti kaip niekad pirmiau ir niekad vėliau. Mums reikalinga sukelti "cash".

LENGVI IŠSIMOKĖJIMAI

PARLOR SETAI: DABAR

BUVO	DABAR
\$169-2 dalių parlor setai	\$ 89
349-2 dalių Kroehler	149
329-2 dalių Diamond	169
499-2 dalių Pullman	249
599-3 dalių sectional Skyline	295
299-Sleeper-sofa dėl 2-ju	149
119-Sofa Bed	69
39-Springinis matracas	17

MIEGAMO KAMB. SETAI:

\$219-3 dalių Wallace išdirbystės	\$ 88
269-3 dalių riešuto medžio	129
299-4 dalių Hooker, šviesus	149
369-4 dalių United Sundust	189
450-4 dalių Joerns silv. ermin	229

Atskiros lovos po \$10 ir aukščiau.

VALGOMOJO KAMB. SETAI:

\$279-7 dalių Basic-Witz	\$149
299-3 dalių Mainline, šviesus	169
549-9 dal. Hooker riešuto med. 289	
599-9 dalių Stanley Lime Oak	299

VIRTUVĖS SETAI:

\$ 69-5 dalių Bronzette	\$ 37
89-5 dalių Douglas	49
99-5 dalių Lloyds	49
99-5 dalių Modern	59
149-5 dalių Virtue	89
199-5 dalių Modern	119

FOTELIAI - KĖDĖS:

Ivairių spalvų kėdės	\$19
\$69-Kėdės Murphy Co.	29
89-Rockers U.S. Kaylon Foam	39
99-Recliners. Labai patogūs	49

RASOMIEJI STALAI IR STALIUKAI:

\$29-Step Tables, šviesūs	\$14
39-Step Table, Lime Oak	19
29-Cocktail Tables Ivairių sp.	22
69-Charcoal Cocktail Tables	39
54-Maple Desk-rašomas stalas	29
69-Maple Desk-rašomas stalas	39
69-Walnut Desk	39
99-Mahogany Desk	49
139-Desk and chair	79

Budrik Furniture

3241 So. Halsted Street

Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vakarais iki 9 val. Sekmad. nuo 12-5.

Budriko radio programos iš stoties WHFC, 1450 kil. sekmad. 2:15 po piet.

4 - NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. -SATURDAY, JANUARY 2, 1960

(Atkelta iš 5-to psl.)

didumu sako:

— Kai aš mainiau savo miltus į šią ožką, man taip ir pasakė: čia retos veislės ožka. Bet aš jiems neilikečiau. O dabar likiu, ir aš tiek laimingas, kad aš savo jausmų jums ir perteikti negaliu. Aš žiūriu į savo, stovincią ant stogo, kalnų ožką ir man iš džiaugsmo varva ašaros.

Dėdė Valodia sako:

— Dabar ši istorija man visiškai aiški. Vagis sudaužė spyną, kad pavogtų kurį nors vertingą daiktą. Bet, pašūrėje radęs tikrai ožką, spiovė ir nuėjo vogti į kitą vietą. Ir štai jo pėdsakas... Vienok, ne, čia mano pėdsakas. O jo tikriausiai bus šis... Minka paryčiu atsikėlęs, užėjo į atvirą pašūrę ir pamaitino ožką kopūstu. Šitai ir Minkos pėdsakas. Ožka, geisdama pasivaikščioti, išėjo iš pašūrės ir, apėjusi kiemą, pamatė ant stogo želmenį. Ir, būdama kalnų ožka, be vargo šiomis lentomis ant stogo užkopė. Štai ir jos mažos, kaip taškai, pėdos. Šeimininkas, pabu-dęs, pamatė atvirą pašūrę ir sulaužytą spyną. Atbėgo pas mus ir pranešė apie vagystę. Štai ir jo pėdsakas. Dabar kiekvienam aišku, kas čia įvyko... Imkite jūsu ožką nuo stogo, ir mes su lengva sąžine važiuosim Leningradan dar sudėtingesnių vagysčių aiškinti. Mūsų uždavinys čia atliktas su kaupu.

Ir, šiaip pasakęs, jis nusidėmė kepuraitę, kad su visais atsisveikintų. Ir ožka nuo savo stogo vėla ištarė:

— Bū-a-a.

Staiga iešmininkas suriko:

— Draugai tarytojai! Mano kiemo retos veislės ožka užkopė ant stogo. Bet norėčiau ašena dabar žinoti, kaip aš ją iš ten atgausiu. Juo labiau, stogas ganėtinai status, ir jeigu aš aukštyn lipsiu, tai arba mano ožka, arba aš pats velniop žemyn nupulsiu... Draugai tarytojai, aš duosiu jums gerą premiją: sūklindė pieno ir du svarus duonos, jei jūs ožką pristatysite be pažeidimo.

Staiga vienas išena iš minios priekiu ir sako:

— Nors aš invalidas ir šlubuoju, bet aš už šią premiją galiu ožką žemėn pristatyti. Tikrai man reikia virvės, kad aš galėčiau prie kamino save pririšti, kiek aš dėl jūsu paikos ožkos nelabai jau esu interesuotas žemyn kristi.

Čia jam davė virvę, ir jis, pristatęs prie stogo kopėčias, kopė, visiems susirinkusiems plojant.

Jis vieną virvės galą pririšo prie kamino, o antrą galą pat-sai pasirišo. Ir šitokio pavidalo emė slinkti prie ožkos, kuri ištikimai laukė, kas bus. Bet kai jisai perdaug paslinko, tai sutentis kaminas su-svyravo ir griuvo.

Ne, prisirištasis nenukrito,

9 - NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. -SATURDAY, JANUARY 2, 1960

jis suskato išsilaukyti, bet pabirusios plytos griuvo į kiemą ir viena jų lengvai užgavo dėdė Volodiją, kuris čia pat virto apalpdamas.

Ant stogo užkopė suskubę ožką nutverti. Ir jisai su ja kartu, kaip nuo kalnelio nuvažiuojo lentomis žemyn visų susirinkusiųjų džiaugsmui.

Šeimininkas jam pasakė:

— Kad tu ožką nuemei — šitai gerai, bet kad tu, šluboji beždžione, kamina pagadinai — tai už tai aš tau premijos neduosiu.

Iešmininkas sako:

— Tuomet aš tavo ožką atgal aukštyn užmesiu.

Šeimininkas sako:

— Na, gerai, duosiu. Tikrai mano ožkos neliesk purvinom rankom.

Ir čia jis švelniai savo ožką pabučiavo ir iškilmingai nuvedė į pašūrę.

Užgautasis dėdė Volodia norėjo išvažiuoti, bet iešmininkas jo neišleido. Jisai pasakė:

— Padėkai už akylių jūsu darbą aš noriu jus, draugai agentai, pavaisinti užkos pienu ir šviežia duona.

Mes susėdom ant suoloio ir emėm laukti vaišių.

Dėdė Volodia pasišaukė Minką, griežtai jam pasakė:

— Kodėl tu, paikasis vaikigali, suklaidinai tardomuosius organus? Kodėlgi tu pasakei, kad gyvulio buvo trys kojos?

Minka, suglumes, sako:

— O aš tikrai iki trijų skaičiuoti moku.

Čia visi susirinkusieji linksmi juokėsi ir nenorėjo išsivaikščioti, nors iešmininkas atkėlė vartus ir rėkė, kad visi pašaliečiai momentaliai išeitu, nes, ko gera, ožka dar kartą pražus.

Paskui iešmininkas, išvijęs pašaliečius, paėmė puodynę ir nubėgo į pašūrę pamelžti ožkos. Staiga jis iš ten grįžta ir sako:

— Ar žinote, ožkelė neturi pieno. Ji kažkeno išmilžta. Ot tatau numeris!

Dėdė Volodia sako:

— Aš taip ir maniau. Nusikaltimo paveikslas visiškai aiškus. Vagis, neradęs pašūrėn nieko vertingo, pamelžė ožką ir, šiuo sustipręs savo jėgas, nuėjo.

(Tęsinys 11-me psl.)

CAN YOU CARRY THIS CROSS?

The sign of the cross is the sign of heroism, the sign of Christ. This cross is the sign of the EDMUNDES.

Brothers: teachers, missionaries, skilled craftsmen. For information, write — Vocation Director SOCIETY OF ST. EDMUND, Mystic Connecticut, Dept. LC.

VISUOMENĖS MOKSLŲ, MENO IR LITERATŪROS ŽURNALAS DARBAS

kritiškai stebi mūsų išeivijos, Lietuvos ir viso pasaulio gyvenimą. Prieš konservatyvią provincialistą tradiciją DARBAS stato humanistines vertybes ir kūrybiškai šviežią žodį.

5410 SIXTH AVE. Brooklyn 20, N. Y.

Ligi 1959 metų pabaigos iliustruotą trimėnesinį žurnalą DARBĄ galima užsisakyti sena kaina: \$2.00 metams, \$5.00 trejiems metams; studentams \$1.50 metams. Paskiras numeris \$75 centai.

Didelis išpardavimas ir pasirinkimas

Visi pirke pas mus siuntiniai į Lietuvą prekybos sausio 2-30 mėnesio dienomis, gausite pasirinkti

DOVANA 10 nuosimčių vertės supirkimų prekių kainos. Čia pat supakuosime ir išsiųsime Jūsų siuntinius.

PATRIA GIFT PARCEL CO. 3741 W. 26th St., Chicago 23, Ill. Crawford 7-2126

Home Owners... CASH TO PAY YOUR BILLS

Do your installment bills total over \$100.00 per month? We could improve and consolidate for you. We could reduce your payments 50%.

LOW BANK RATES

Mail Coupon Now, for Quick, Confidential Service, or Call

Central 6-5555 PAY ALL YOUR BILLS IN JUST ONE CONVENIENT MONTHLY PAYMENT

TO THE PARKER CO., 30 West Washington, Suite 940 Chicago 2, Illinois

SEND INFORMATION TO:

Name _____

Address _____

City _____

Telephone _____

PASINAUDOK PATIKIMU, KRUOPŠČIU IR GREITU MŪSŲ FIRMOS PATARNAVIMU

GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC. Licensed by USSR

SIUNTINIAI SIUNČIAM I SOVIETŲ RUSIJĄ LIETUVA, UKRAINA, BALTĖDIJA, LATVIJA, ESTIJA, IR KITAS RESPUBLIKAS.

135 WEST 14th STREET NEW YORK 11, N. Y. Tel.: CHelsea 3-2583

141 Second Avenue NEW YORK CITY Tel. GRamecy 5-7430	39 Raymond Plaza W. NEWARK, N. J. Tel. MARKET 2-2877	132 Franklin Ave. HARTFORD, CONN. Tel. CHapel 6-4724	900 Literary Road CLEVELAND 13, OHIO Tel. TOWER 1-1461
332 Fillmore Ave. BUFFALO 6, N. Y. Tel. MOhawk 2874	308 W. Fourth Street BOSTON 27, MASS. Tel. ANDrew 8-3040	11339 Jos. Campau DETROIT 12, MICH. PHILADELPHIA 23, PA. Tel. TOWnsend 9-3960	632 W. Girard Ave. Tel. WALnut 5-8878

Mūsų didžiulė firma turėdama tūkstančius patenkintų klientų 100% garantuoja pristatymą. Kiekvienas siuntinys išsiunčiamas laike 48 valandų ir adreata pasiekia per 6-7 savaites (oro paštu laike 7-12 dienų). Istaigose yra pirmos rūšies didelis pasirinkimas įvairių prekių. Reikalaukite mūsų nemokamų katalogų, kuriuose rasite informaciją apie naujas mūsų normas ir patarnavimus.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb' Sviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė
Medžiagą siūsti: 5635 W. 22nd Pl., Cicero 50, Ill.

3 METAI

NR. 1 (78)

ISRADIMŲ RAIDA RAMOJUS VAITYS

Kas gi yra išradimas bei atradimas? Abi tos sąvokos maždaug reiškia protinio proceso eigoje gimusių žmogaus fizinės aplinkos pažinimą ir to pasėkoje palengvinimą atlikti žmogaus gyvybei ir gerovei reikalingų veiksmų. Atradimas yra gamtos reiškinį stebėjimo (sąmoningo ir su tikslu, arba visiškai atsitiktinio) eigoje padaryta išvada — kaip sakant, gamtos pažinimas, jos dėsnių atidengimas. Išradimas — plačiau prasme yra sąmoningas galvojimas utilitarine linkme, tikslingas išsprendimas būdo tam tikrų funkcijų arba greičiau, arba lengviau atlikti. Išradimas skiriasi nuo atradimo tuo, kad atradimas yra dažnai visiškai atsitiktinis, žmogaus iš anksto nepramąstytas ir neplanuotas įvykis, išradimas visuomet būna motyvuoto ir planingo mąstymo rezultatas. Atradimas dažnai ilgą laiką lieka tik žinojimu tam tikros gamtos egzistuojančios tiesos — žinojimu, kuris praktiškai gyvenime ne tuojau pat utilitariskai pritaikomas; gi išradimas visados užsibaigia minties realizavimu medžiagoje — pagaminimo kokio nors daikto.

Kaip kiekvienas žmogiškas veiksmas, taip ir išradimų kūrimas nevyksta be atitinkamos motyvacijos, kuri primityviai žmogui buvo labai paprasta: žmogui reikia maisto, aprangos, pastogės — taip ir atsiranda reikalas išsivystyti būdu, kaip tas visas su gyvybės išlaikymu susijęs funkcijas atlikti su kaip galima mažesniu pastangom. Vėliau, t. y. žmogui kultūriškai, atsiranda ir kitų motyvų: žingeidumas, savisauga, noras savo dvasinį pasaulį per materiją išreikšti. Šių pastarųjų motyvų veikimo išdavoje yra kilę visi išradimai susiję su transportu, kuriu bei menais. Ir šios visos motyvacijos pasiliko nepasikeitusios per šimtmečius iki dabar, nors ir eiliniam piliečiui kartais neatrodo, kad kai kurių dabartinių atradimų ir išradimų pritaikymas ir paskirtis ką nors bendro turėtų su šiuo motyvacijų kompleksu.

Išradimų ir atradimų istorija yra tokio pat senumo kaip ir pati žmonija, nors jos žymiai mažiau užrašyta negu visuomenės istorijos, nes iki

praeito šimtmečio pradžios, kada buvo įvesta valstybinio patento procedūra, jokio sisteminio išradimų aprašymo ir užregistravimo nebuvo. Gi daugelio labai svarbių išradimų autorių vardai skendi nerašytos proistorės miglose, arba yra dingę ar niekadus viešumon neisėję net ir jau rašytos istorijos laikais. O ir dauguma atradimų, išradimų bei patobulinimų yra ne vieno žmogaus darbas, todėl ir naujais išradimais paremtų daiktų gamybos pradžią bei vietovę galima nustatyti tik labai grubiai — dažniausiai pasinaudojant archeologinių iškasenų parodymais.

Žiloje senovėje, kada žmogaus, arba, teisingiau pasakius, beždžionžmogio pagrindinis rūpestis buvo maisto gavimas, žmogui kažin kaip atėjo į galvą, kad jis į rankas paėmęs gamtos randamus daiktus, būtent, akmenį arba lazda (išlaužtą medžio šaką) lengviau gali atlikti maistu pasirūpinimą. Sviesdamas akmenį jis galėjo nudobti gyvulių, jo pilnai neprisivijęs ir su lazda galėjo nudaužti nuo medžio vaisius, ir medį neįsikorės. Taigi su atradimu sviedimo principo (akmuo) ir rankos paigūnimo principo (lazda) žmogus pradėjo išskirti nuo likusios faunos, kurios atstovai dar ir šiandien nemato reikalo pavartoti kitokių maisto pasirūpinimo ir apsigynimo priemonių kaip tik savo nuosavy dantu, nagų bei ragų. Šitai tad prasideda akmens amžius.

Kadangi pirmą kartą žmogus buvo klajoklis, medžiotojas ir žvejotojas bei uogų ir šaknelių rinkėjas, tai ir pirmieji išradimai ir patobulinimai buvo medžioklės ir žuiklavimo padargų srityje. Kai žmogus pastebėjo, jog vieną akmenį daužant kitu, jį galima suskaldyti ir suskaldant gauti aštrią briauną, tai iš neapdirbto mėtomo akmens pamažu išsivystė tašyto akmens kirvukai, peiliai, iečių smaigaliai. Išradus peilį ir kirvį, žmogus pradėjo nukauto žvėries kailį nusilupti ir šiaip taip medžio šaką nusikiršti. Taip atsiranda pirmoji apranga — kailis, ir pirmoji pastogė — iš šakų, lapų ir žolių padarytos palapinės. Atsiranda pynimo menas — pintinės buvo pirmieji žmogaus indai. Tik gerokai vėliau buvo sugalvota iš

minkšto, drėgno molio nulipdyti puodus, kurie virš pintinių turėjo tą privalumą, kad nepraleido įpilto skysčio.

Prie didžiųjų akmens amžiaus atradimų reikia skaičiuoti ugnį, kurios žmogus pirmą kartą išmoko nebijoti, paskui jos degimą palaikyti ir pagaliau pats trinties karščio metodu ją įdegti, nelaukiant kol gamta ugnį pagamins žaibo įtrenkimu. Pati pirmoji nauda iš ugnies buvo ta, kad ji žmogų šildė, jo maistą kepė ir džiovino, ir išdegino jo molinius puodus, tuo būdu padarydama juos nesuminkštėjančiais vaidenyj. Iš augalinių plaušų ir gyvulinių vilnų buvo išmokta siūlus verpti ir austi, nors audimas tai nieko naujo — tai tik pynimo meno tolimesnė evoliucija. Turėdamas grubius įrankius, žmogus pradeda išlysti iš natūralinių urvų ir namus statyti, kurie beveik visose primityviose kultūrose buvo arba mediniai (miškingose vietovėse), arba iš šakų, žolių arba drėbto molio sausose klimato zonose. Tašyto akmens statyba net ir neolito laikais dar nepradėta, išskyrus tik du civilizacijos centrus — Majų, Aztekų, Toltekų Meksikoj ir prieš — Indkinės P. Amerikoj.

Taip pat akmens amžiuje buvo išrastas laivas. Iš pradžių tai buvo į vandenį įvirto rąstas, kurį žmogus apšeręs irklavosi rankomis ir kojomis. Sekantis žingsnis — tai išradimas irklų ir yrimos karties, išdeginimas ir išskaptavimas rąsto vidaus ir numailinimas abiejų rąsto galų, tuo būdu pagaminant jau tikrą valtį. O kur storas medis buvo sunkiai randamas, ten išsivystė valtys iš nendrių ryšulių. Dar vėliau žmogus sugalvojo pakinkyti gamtos jėgą savo laivelį varymui — atsirado būrės, iš pradžių kailinės arba iš nendrių nuplintos, o paskui ir audeklinės.

Pirmoji sausumos transporto priemonė primityviai žmogui buvo jo paties žmona, kuri klajokliui medžiotojui iš vietos į vietą keliantis visą šeimą mantą ant savo pečių nešė. Tik tai kai neolito žmogus prisijaukino ir išmoko auginti naminius gyvulius, tai žmonos, kaip naštų nešiotojos rolė perėmė gyvulys — arklys, asilas, kuprys ir dramblys Senajame Pasulyje, laima P. Amerikoj.

Neolitas užsibaigė ir metalų galdynė užstojo, kai žmonės atrado uolienose įsimačiusius ir gamtos gryname stovyje užfinkamus metalus, randamus mažais gabalais ir labai nedideliais kiekiais. Jau ir akmeniniais įrankiais tokius metalo gabaliukus galima buvo daug įvairiau apdirbti ir iš jų įvairnes formas išgauti, negu iš akmens arba kaulo: metalą galima buvo išplakti į plokštę arba vielą, lankstyti, raižyti, ir aštriu smėliu trinant, jo paviršių nublizginti. Dalinai dėl savo retumo, dalinai dėl minkštumo pirmieji žmogaus

pažintin patekę metalai (cinčas, varis, auksas ir sidabras) buvo vartojami beveik vien tik papuošalams.

Bet štai kažkada tarp 4000 ir 3000 m. pr. Kr. Nilo slėnyje ir Tigro-Eufrato aukštupyje išsivystė naujas metodas variui gauti, kuris šio metalo apstumpimą žymiai padidino ir padarė jį daug pigesniu įsigyti, tuo būdu ir labiau galimu pavartoti ne tik papuošalų, bet ir įrankių bei ginklų gamybai. Tai buvo didis atradimas — būtent, ugnies karščio pagalba išgavimas vario iš jo rūdos. Su šiuo rūdos tirpinio būdu išsivystė varis ir per Persijų pradėjęs plisti Priešakinėje Azijoje) vietoj asilo, — mat, arklys daug greitesnis. Po 1600 m. pr. Kr. jau ir konservatyvieji egiptiečiai pradėdavo važinėtis su šiuo metalu. 1000 m. pr. Kr. jau visos tautos iki Egipto jūros vakaruose, Abisinijos pietuose ir Indo upės rytuose plačiai vartojo dviračius vežimus. Čia tenka pažymėti, kad po rato atsiradimo ilgus šimtmečius vežimai buvo naudojami beveik laikais kar tikslams, ir ne tiek karo transportui, kiek kaip strateginis ginklas; senovėje tie dviračiai buvo maždaug šių dienų šarvuotųjų vežimų — iš jų, kaip iš kokių judančių tvirtovių, ietinėms ir lankininkai savo šaudmenis svaidė. Prekių transportas ir toliau vyko ant naštinių gyvulių nugarų; gi labai stambių daiktų gabenimas (pav. akmenines luitų statyboje) buvo atliekamas ant rogijų arba ridebant per apvalius rąstgalius.

Antras labai svarbus rato idėjos pritaikymas buvo išradimas puodams žiesti rato, kuris labai palengvino ir pagerino apvalių molinių indų gamybą.

Žalvario galdynė buvo išrasti ir visų šiandieninių muzikos instrumentų (išskyrus smuiką) pirmtakai. Seniausios žmonijos instrumentas, be abejoj, yra būgnas. Vėliau prisidėjo arfa — greičiausia kilusi Egipte, ir sofars — trimis iš avino rago. Iš sofarų romėnų laikais išsivystė monotoninis žalvarinis trimis — šiandieninių trompetų ir trombonų senelis. Iš Syrijos kilo klarinetas, veikimo principu nepasikeitęs iki 20-to

amžiaus. Senovės graikai išrado fleitą, kuri kaip arfa ir klarinetas buvo vieninteliai Senųjų Amžių daugiatoniniai instrumentai.

Nors geležis kaip atskiras, skirtingas metalas buvo žinomas jau 3-me tūkstantmetyje pr. Kr. ir Egipte, ir Mesopotamijoje, tačiau dėl gamybinių sunkumų (memokėjimo išvyti pakankamai geros temperatūros rūdos tirpinimo krosnyse) geležiniai daiktai buvo labai brangūs, ir beto, blogos kokybės dėl geležies negrynumo. Geležies amžiaus pradžia reikia skaičiuoti nuo maždaug 1000 m. pr. Kr., kada pasak heitų kronikų viena Pietinio Kaukazo tautelė — kizvadanai atrado būdą pigiai pagaminti gryną geležį. Geležies pranašumą virš žalvario senovės žmonės tuoj pastebėjo ir įvertino — geležis buvo kietesnė, patvaresnė ir todėl daug tinkamesnė įrankiui ir ypač ginklų ir šarvų gaminiui negu žalvaris, o beto ir pigesnė, nes jau ir anais laikais geležies rūda buvo randama daug lengviau, negu bet kokio kito metalo. Geležiniai ginklų turėjimas buvo gana lemiamos reikšmės tuo atveju, kai prieš kariuomenę dar žalvarinius tebevartojo — kovos lauke žalvaris prieš plieną lengvai trupėjo. Todėl senovės tautos, sykį įsigijusios geležies galybos paslaptį, ją stengėsi išsaugoti nuo geležies dar nemokančių pasigaminti savo kaimynų. Tam, kad ilgiau išlaikytų savo militarinį pranašumą. Tačiau nežūrint visų pastangų turėti geležies gamybos monopolį, apie Kristaus gimimo metus geležies vartojimas jau buvo pasiekęs Britanijos salas ir Kiniją. Priešakinėje Azijoje gi net per keletą šimtmečių geležis visiškai išstūmė žalvarį pirmiausia iš ginklų, paskui ir iš įvairių įrankių ir žemės ūkio padargų gamybos. Nuo geležies amžiaus pradžios varis ir žalvaris toliau tebevartojami tik kaip žaliava indams, statuloms ir šiaip visokiems dekoratyviems dalykams.

Hipokondriako antkapės užrašas: "Ar aš jums nesakiau, kad sergu".

REAL ESTATE REAL ESTATE

HURRY 5 1/2% MORTGAGE
WITH REQUIRED DOWN PAYMENT
ONLY A FEW LEFT

- FULL BASEMENT
- 3 BEDROOMS
- 67x150' LOT
- LARGE LIVING ROOM
- PICTURE WINDOW
- SIDE DRIVE
- DRAIN TILE AROUND FOUNDATION
- PLASTERED WALLS
- OVERHEAD SEWERS, SUMP PUMP

SANICO BUILDERS
Inc.
6603 S. PULASKI
LU 2-6811

MODELS OPEN SUNDAY 1-4 WEEKDAYS BY APPOINTMENT
7145 W. 85TH ST.
1/2 BLOCK EAST OF HARMON ON 89TH STREET

Alberto Schweizerio linkėjimai

Truputį būti dar geresniems

Prieš 45 metus vienas žymus Europos talentas, muzikas, rašytojas, pedagogas ir filosofas, liberalas teologas, Albertas Šveiceris (Schweizer), kilęs iš prancūziško Elzaso, metė savo visą karjerą bei laurus ir, baigęs medicinos mokslus, iškeliavo į centrinę prancūzų Ekvatorinę Afriką, kur Lambarenėje įsteigė čiabuviams ligoninę, teikdamas visokeriopą pagalbą ne tik žmonėms, bet net laukiniams gyvuliams. Jo pasišventimas artimui ir tarnavimas žmonijai žodžiu, raštu ir pirmoje eilėje pasišventimu ir darbu, be to, jo šiuolaikiniai darbai ir lyggo padarė Šveicerio vardą pirmą po Mahatmos Ghandi. 1952 metais jis buvo apdovanotas Nobelio premija. Šiandien 85 metų amžiaus daktaras ir autorius nė kiek nepasiduoda metų naštai ir tebeina savo pareigas, kaip jaunas.

Žemiau cituojamas Alberto Šveicerio linkėjimas kiekvienam, galįs tiktai Naujųjų Metų pasiryžimams:

Negana vien tik egzistuoti. Neužtenka pasakyti, jog štai "Aš uždribu tiek, kiek būtinai reikia šeimai išlaikyti. Aš atlieku savo darbą gerai. Esu geras vaikas tėvams. Esu geras žmonai vyras. Esu geras bažnyčios lankytojas".

Visa tai gana gerai. Bet tu turi kai ką daugiau padaryti. Visuomet stenkis padaryti kur nors ką nors gera. Kiekvienas žmogus turi siekti pagal savo būdą ir išgales pasidaryti taurėnis ir suprasti savo tikrąją vertę.

Turite skirti šiek tiek laiko ir savo draugžmogui. Kad ir

GERIAUSIAS BŪDAS NUSIKRATYTI UOŠVĖS

CAIRO, Egiptas. — Abdulas Mutalebas praktiškiausiai išsprendė uošvės problemą. Abdulo bėdos prasidėjo nuo pirmos dienos, kai jis vedė Aminą Fakhri, 18 metų merginą, praeitą rugpjūčio mėnesį. Tą pačią dieną į Abdulo namus atsikraustė ir uošvė, jo jaunutės žmonos motina Zeibaba. Ir nuo pirmos dienos pradėjo Abdula krimsti.

Abdulas, tikintis moslemas, ištikimas Korano išpažintojas, turėjo teisę turėti keturias žmonas. Jis žinojo, kad prieš uošvę jis teisių neturi. Bet jei jis būtų tos bobos vyras, jis turėtų pilnas teises. — jo boba nebekrimstų. Abdulas uošvienei pasiūlė, o uošvienė pasiūlymą metai priėmė, ir savo Aminą pasiuntęs į ligoninę dviem savaitėms sveikatos patikrinti, Abdulas vedė uošvę Zeibabą. O kai žmona grįžo, ji rado, kad jos mama jau nebe mama.

Amina tiesiai nuėjo į teismą ir paprašė, kad jos mamą atskirtų nuo jos vyro, bet kai atėjo teismo diena, Abdulas visai pagrįstai paaiškino teismui, sakdamas:

"Ji mane krinto. Aš apgalvoju, kad jei aš ją vesiu, ji laisvą mane krintos. Beto, ji yra gera virėja. Tuo būdu aš turiu ir gerą šeiminkę ir savo jaunos žmonos meilę. Ir tikrai, dabar aš jas abidvi myliu".

mažą dalyką, bet padaryk ką nors dėl tų, kurie yra reikalingi žmoniškoms pagalboms; padaryk ką nors gerą. Kiekvienas žmogus turi siekti pagal savo būdą ir išgales pasidaryti taurėnis ir suprasti savo tikrąją vertę.

PELNINGAS TAUPYMAS

4%

METAMS
nuo 1960 sausio 1 d.

INVESTMENT SĄSKAITOSE

Kiekviena District Savings sąskaita apdrausta iki \$10,000.00

Indėliai įnešti iki 15 d. uždriba dividendus nuo mėnesio 1 dienos

DISTRICT SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION

3430 S. Halsted Street, Chicago 8, Illinois, CLH 4-0104

JOSEPH D. MODERS — Secretary

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 2, 1960